

10. SINIF TARİH DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · ÖĞRENCİ KÂĞIDI

Senaryo 6 · Kitapçık A · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

ADI SOYADI

SINIFI / NO

PUAN

Açıklama: Bu sınav 6 sorudan oluşmaktadır. Süre 40 dakikadır. Her sorunun puanı yanında yazılıdır. Cevaplarınızı ilgili alana, işlemlerinizi ve gerekçelerinizi göstererek yazınız.

- TAR.10.1.1 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte 1040-1299 yılları arasında meydana gelen önemli askerî mücadelelerin Türk tarihinin seyrine etkileri
- TAR.10.1.2 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerde devlet ve ordu teşkilatında meydana gelen değişim ve sürekliliği yorumlayabilme

1.

15 puan

Zeynep, Büyük Selçuklu Devleti'nin iki savaşını karşılaştırmak için aşağıdaki tabloyu hazırlamıştır.

Savaş	Taraflar	Sonuçları
Dandanakan (1040)	Selçuklular – Gazneliler	Selçuklular kazandı. Horasan'a hâkim oldular; ardından Büyük Selçuklu Devleti kuruldu.
Katvan (1141)	Büyük Selçuklular – Karahıtaylar	Selçuklular yenildi. Maverâünnehir elden çıktı; devletin Orta Asya'daki gücü sarsıldı.

a) İki savaşı, Büyük Selçuklu Devleti'nin gücüne etkileri bakımından karşılaştırınız.

(9 p)

b) İki savaşın ortak bir özelliğini yazınız.

(6 p)

2.

20 puan

Haritada 1040–1299 yılları arasında yapılan dört savaşın gerçekleştiği yerlerin bugünkü illeri I–IV ile gösterilmiştir. Savaşların tarafları tabloda verilmiştir.

Harita	Savaş	Taraflar
I	Pasinler (1048)	Selçuklular – Bizans–Gürcü ordusu
II	Malazgirt (1071)	Büyük Selçuklular – Bizans
III	Yassıçemen (1230)	Türkiye Selçukluları – Harezmsahlar
IV	Kösedağ (1243)	Türkiye Selçukluları – Moğollar

a) Haritadaki konumlardan ve tablodaki taraflardan yararlanarak I–II numaralı savaşları, III–IV numaralı savaşlarla Selçuklulara yönelen tehdidin geldiği yön bakımından karşılaştırınız. (8 p)

b) II ve IV numaralı savaşları, Anadolu'daki Türk siyasi hâkimiyetine etkileri bakımından karşılaştırınız. (12 p)

3.

20 puan

Burak, Türkiye Selçuklu Devleti'nin Anadolu'daki konumunu etkileyen iki gelişmeyi aşağıdaki tabloda özetlemiştir.

Gelişme	Kısa vadeli sonuçları
I. Haçlı Seferi (1096–1099)	İznik kaybedildi, başkent Konya'ya taşındı. Bizans, Batı Anadolu'nun kıyı bölgelerini yeniden ele geçirdi.
Miryokefalon (1176)	Bizans ordusu ağır bir yenilgiye uğradı. Bizans, Türkleri Anadolu'dan çıkarma umudunu kaybetti ve savunmaya çekildi.

- a) İki gelişmeyi, Türkiye Selçuklularının Anadolu'daki konumuna etkileri bakımından karşılaştırınız.

(9 p)

- b) Bir öğrenci, "I. Haçlı Seferi Türklerin Anadolu'daki varlığını sona erdirmeye yaklaştırmış, Miryokefalon ise bu tehlikeyi kalıcı olarak ortadan kaldırmıştır." demiştir. Bu yorumu, iki gelişmenin uzun vadeli etkilerini karşılaştırarak değerlendiriniz.

(11 p)

4.

15 puan

Aşağıdaki metin, dönemin özelliklerine göre yazılmış kurgusal bir saray kâtibi notudur:

"Sultan Melikşah'ın ölümünden sonra oğulları ve kardeşi tahtı ele geçirmek için birbirleriyle savaşa tutuştu. Her biri 'Ülke ailemizindir, benim de payım vardır.' diyerek kendi bölgesinde sultanlığını ilan etti. Bu kavgalar yıllarca sürdü, devletin gücü azaldı."

- a) Metindeki taht kavgalarına yol açan Türk devlet anlayışını belirtiniz.

(7 p)

- b) Bu anlayışın Orta Asya Türk devletlerinden Selçuklulara uzanan bir süreklilik olduğunu, devlet yönetimine etkisiyle birlikte yorumlayınız.

(8 p)

5.

15 puan

Aşağıdaki metin, dönemin özelliklerine göre yazılmış kurgusal bir ikta belgesidir:

“Sivas yakınlarındaki Karaağaç köyünün vergi geliri, hizmetine karşılık Emir Tutak'a ikta olarak verilmiştir. Emir Tutak bu gelirle yirmi atlı asker besleyecek, sefer emri geldiğinde onlarla birlikte orduya katılacaktır. Köyün toprakları boş bırakılmayacak, köylüye haksızlık yapılmayacaktır. Bu şartlara uyulmazsa ikta geri alınacaktır.”

a) Metinden kanıt göstererek ikta sisteminin askerî ve mali işlevini açıklayınız.

(10 p)

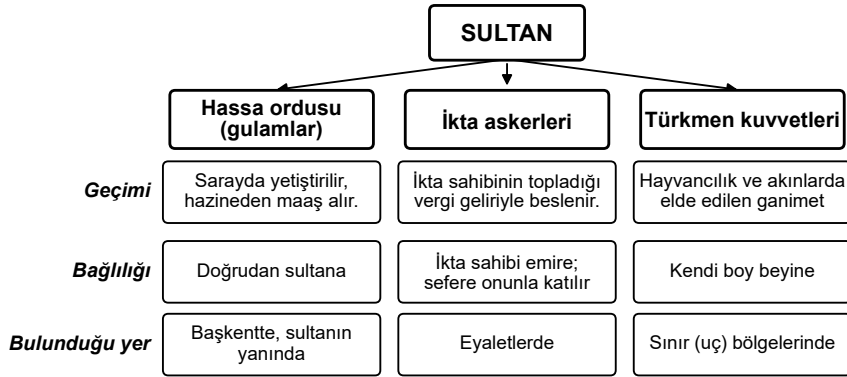
b) “Bu şartlara uyulmazsa ikta geri alınacaktır.” ifadesini toprağın mülkiyeti ve merkezî otorite bakımından yorumlayınız.

(5 p)

6.

15 puan

Aşağıdaki şemada Selçuklu ordusunu oluşturan kuvvetlerden üçü gösterilmiştir.

a) Hassa ordusunun kurulmasını, Orta Asya Türk devletlerindeki boylardan oluşan orduyla karşılaştırarak bir değişim olarak yorumlayınız.

(10 p)

b) Türkmen kuvvetlerinin orduda yer almaya devam etmesini süreklilik bakımından değerlendiriniz.

(5 p)